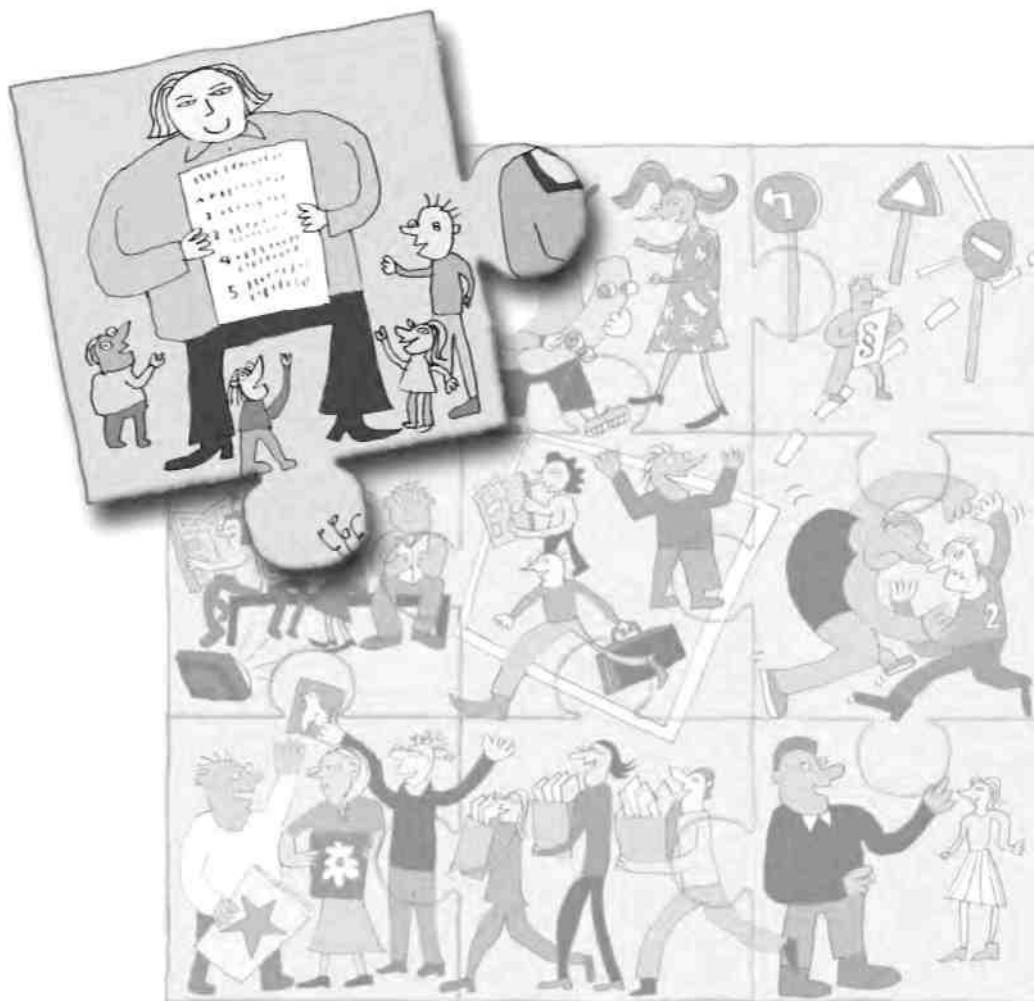

НАСТАВНА ЦЕЛИНА 9. Влада и политика

Како би требало управљати једним друштвом?

9.1. Ко је одговоран

Који је најбољи начин да се управља државом?

9.2. Да си ти председник

Чему служи влада?

9.3. Ја и моја улога

Шта би држава требало да очекује од својих грађана?

9.4. Ђачки парламент

Како би требало управљати школама?

НАСТАВНА ЦЕЛИНА 9: Влада и политика Како би требало управљати друштвом?

Политика је процес помоћу којег једно друштво, састављено од људи различитих мишљења и интереса, доноси заједничке одлуке о томе како би требало да буде организован њихов заједнички живот. Обухвата убеђивање и преговарање, те неку врсту механизма за постизање коначне одлуке, као што је гласање. Обухвата моћ и ауторитет, као и елемент принуде, како би се обезбедило да заједничке одлуке буду обавезујуће за групу у целини.

Политика је, према томе, дефинисана у смислу институција једне државе и везе између државе и њених грађана. Ова веза има различите облике код различитих политичких система, на пример - монархије, демократије и тоталитарних режима.

У демократији, грађани уживају политичку равноправност. Колективне одлуке се доносе преко неке врсте већинског гласања, било да гласају сами грађани или њихови изабрани представници. Међутим, демократска политика није само гласање. Ту су и расправа и дебата, као и могућност за грађане да се чује њихов глас, нарочито у стварима од јавног значаја.

Важно питање у демократији је примерено функционисање институција државе и одговарајуће обавезе грађана. Друго питање је степен у којем би поједине институције (школе, на пример) унутар демократије требало да буду вођене на демократски начин.

Учити за образовање за демократско грађанство и људска права

Кроз овај низ лекција, ученици ће:

- развити разумевање за различите облике владавине и њихове импликације за грађане;
- боље разумети одговорности и функције владе, као и одговарајуће обавезе грађана,
- боље се упознати с демократским процесима;
- сазнати више о политичком систему у својој земљи.

Идеално би било када би часови почели ангажовањем ученика. За ово је, међутим, потребно време. На наставнику је да одлучи о детаљима и плану за Девету наставну целину и четири часа унутар ње. Ми се овде ограничавамо на напомену да се сви часови могу личном иницијативом и доприносом надградити и продубити.

НАСТАВНА ЦЕЛИНА 9: Влада и политика
Како би требало управљати друштвом?

Тема часа	Васпитно-образовни циљеви	Задачи	Наставна средства	Методе
Лекција 1: Ко је надлежан?	Ученици уче о различитим облицима власти, нпр. демократији и диктатури.	Ученици размишљају о праведности система власти у неком месту у измишљеном друштву.	Копије наставног листа 9.1 за сваког ученика, папир и хемијске оловке.	Прича, рад у пару, дискусија с целим одељењем, формална дебата.
Лекција 2: Да си ти председник	Ученици могу објаснити улоге и одговорности власти.	Ученици замишљају да су они на власти и да морају да одлуче како да потроше државни буџет. Размишљају о врсти друштвених идеала које би желели да постигну.	Велики лист папира, маркери и упутство за сваку групу од 4-6 ученика.	Плакати, презентације, рад у малим групама и дискусија с целим одељењем.
Лекција 3: Ја и моја улога	Ученици уче о дужностима грађана у демократском друштву.	Ученици разматрају врсте одговорности које имају грађани, и како их охрабрити да озбиљније схвате своје одговорности.	Група картица за дискусију (наст. лист 9.2), 2 велика листа папира и маркери за сваку групу од четири до шест ученика.	Презентације, рад у малим групама и дискусија с целим одељењем.
Лекција 4: Ђачки парламент	Ученици могу дефинисати критеријуме који се односе на то како би требало управљати школом, и на улогу ученика у том процесу.	Ученици разматрају на који начин би радио њихов идеални Ђачки парламент.	Упитник за сваког ученика (наставни лист 9.3), велики комад папира и маркери за сваку групу од четири до шест ученика.	Презентације, индивидуални и рад у малим групама и дискусија с целим одељењем.

Лекција 1

Ко је надлежан?

Који је најбољи начин управљања једном државом

Васпитно-образовни циљеви	Ученици уче о различитим облицима власти, нпр. демократији и диктатури.
Задачи	Ученици размишљају о праведности система власти у неком месту, у измишљеном друштву.
Наставна средства	Копије материјала за ученике 9.1 за сваког ученика, папир и хемијска оловка.
Методe	Прича, рад у пару, дискусија с целим одељењем, формална дебата.

Кључни појмови

Облици власти могу да се класификују на различите начине, на пример, у односу на то ко има власт, како је власт поверена људима, где лежи суверенитет и како се спроводе прописи. У пракси, основни облици су: демократија, монархија, теократија и тиранија или диктатура. О њима би требало размишљати као о „чистим типовима“, јер у стварности могу да коегзистирају у истој држави – на пример, парламентарна демократија може у себи да садржи елементе диктатуре или може да коегзистира са владајућом краљевском породицом.

Ток часа

Наставник или неко из одељења започиње час читањем приче „Краљевство Сикал“ (наставни лист 9.1). Сваки ученик би требало да има своју копију приче, како би пратили читање.

Наставник би требало да се заустави након сваког прочитаног дела и да постави питања ученицима: "Шта мислите о животу у Сикалу на основу онога што сте до сада чули?"

На крају приче, наставник би требало да пита:

– Шта *сада* мислите о животу у Сикалу?

Наставник дели ученике у парове и тражи да размисле и продискутују о квалитету живота у Сикалу. Ученици добијају комад папира на који треба да запишу предности и недостатке живота у Сикалу.

После 10 минута, парови износе своје идеје, а наставник или неко од ученика записује на табли најважније како би сви могли да виде.

Затим тражи од ученика да размисле о начину на који се управља Сикалом:

– Да ли мислите да се Сикалом управља на праведан начин? Ако да, зашто – ако не, зашто?

– Ако мислите да би се Сикалом могло управљати на праведнији начин, које ствари бисте морали да промените да би било тако?

Након тога наставник тражи од ученика да замисле да су становници Сикала. Одељење је подељено у две велике групе за дебату: једна група се мора залагати за то да државу настави да води краљ; друга група се мора залагати за то да *сваки* становник – не само краљ – треба да има

удела у вођењу државе. Групе добијају неколико минута да размисле и запишу аргументе које могу да користе у дебати. Две групе седе једна насупрот друге, на супротним странама учионице, и дебата почиње. Неко од ученика преузима улогу модератора и пази на уједначено време наступа.

Наставник тражи од ученика да дају своје мишљење, која од две стране је имала боље аргументе, и зашто?.

Ученици су сада спремни за кратко објашњење (индуктивни приступ). Наставник записује пет врста власти и објашњава по чему се разликују, враћајући се на изјаве ученика кад год је то могуће:

- демократија;
- монархија;
- теократија;
- диктатура;
- тиранија.

Час завршава тако што наставник ученике пита о систему власти у њиховој земљи. За домаћи рад ученици морају да сазнају више о овој теми и да припреме квиз (5 до 10 питања), како би тестирали знање остатка разреда на следећем часу.

Додатни или алтернативни задатак: Унутар група од три до четири члана ученици се информишу о наведеним облицима владавине и своје резултате презентују на крају – усмено или у виду разредног плакат.

Лекција 2

Да си ти председник

Чему служи влада

Васпитно-бразовни циљеви часа	Ученици могу објаснити улоге и одговорности власти.
Задаци	Ученици замишљају да они формирају владу и да морају донети одлуку о томе како би требало да се троши државни буџет. Узимају у обзир врсту друштвених идеала које би хтели постићи.
Наставна средства	Велики лист папира, фломастери и упутство за сваку групу од четири или шест ученика.
Методe	Плакати, презентације, рад у малим групама и дискусија.

Кључни појмови

Обавеза власти у демократском друштву је да промовише опште добро, тј. добробит за све, а то је више од добра већине. То је оно што представља крајњу добробит свих чланова друштва. Шта то значи у пракси, често је предмет дебате. Бројни различити, понекад сукобљени друштвени идеали су предложени, као што су благостање, сигурност, правда, друштвени склад, људска права или просперитет. Давање предности њима, у реалним плановима потрошње, може бити тешко, нарочито зато што су средства на располагању влади увек ограничена.

Ток часа

Наставник започиње час дељењем ученика у групе од по четворо или шесторо, дајући свакој групи велики лист папира и фломастере.

Групе морају замислити да живе у одређеном тренутку у будућности, и да су задужени за вођење државе, другим речима, они су власт. Као власт, могу да потроше 60 милијарди евра (Уместо номиналне суме, може се рачунати у процентима.). Наставник своту може да прилагоди годишњем буџету владе њихове државе.

Групе имају задатак да одлуче како ће потрошити новац у току следеће године. Користећи папир и маркере, свака група ради плакат објашњавајући како ће, као власт, потрошити свој новац, те своје идеје представити остатку разреда. На крају сваке презентације, други ученици имају прилику да испитају групу о њиховим плановима у вези трошења новца.

Наставник такође испитује групе као начин увођења нових информација о економији и начину на који власти функционишу, на пример:

- Да ли сте размишљали да део новца употребите за отплату дуга иностранству?
- Да ли би требало да искористите део новца за отварање нових радних места?
- Колико је важно за владу да троши новац на образовање?

Наставник с целим одељењем саставља листу ствари на које влада треба и мора да потроши новац (листа је видљива свим ученицима – на табли или флип-чарт табли).

Ученици се враћају у своје групе, а свака група добија лист папира који садржи списак друштвених идеала које влада једног демократског друштва треба, можда, да постигне, на пример:

- ефикасно здравство;
- безбедност;
- правда;
- хармонија у друштву;
- људска права;
- просперитет.

Групе морају покушати да усагласе идеале са списка са областима за трошење за које су се већ определиле, разматрајући који од идеала су постигнути сваком од њихових потрошачких ставки.

Групе представљају своје идеје прво појединачно, према белешкама, а затим целом разреду, а наставник завршава час питајући наизменице ученике:

- Шта мислите, која је најважнија надлежност коју једна влада треба да врши?

За домаћи рад, наставник тражи од ученика да сазнају (рецимо, путем интернета) неке од начина на које се троши владин новац у њиховој земљи. Податке о годишњем буџету може дати и наставник.Т На почетку следећег часа ученици презентују шта су сазнали и разматрају да ли би њихови приоритети били исти.

Лекција 3

Ја и моја улога

Шта треба једна држава да очекује од својих грађана

Васпитно – образовни циљеви часа	Ученици уче о дужностима грађана у демократском друштву.
Задаци	Ученици разматрају врсте одговорности које грађани имају, и како их охрабрити да озбиљније схвате своје одговорности.
Наставна средства	Картице за расправу (наставни лист 9.2), два велика листа папира и маркери за сваку групу од четири до шест ученика.
Методe	Презентације, рад у малим групама и разредна дискусија.

Додатне информације

Грађани би требало да у демократском друштву имају обезбеђена одређана права као што су: грађанска права, политичка права, социјална права, право да бирају и да буду бирани, културна права и права везана за животну средину. Шта би требало да буду ова права, тема је за дебату, као и питање обавеза која иду уз ова права. Неки људи мисле да би грађани требало да имају само *једну* обавезу – да поштују закон. Други, међутим, мисле да друштво изискује много шири спектар одговорности грађана.

Ток часа

Наставник започиње час поделом ученика у групе од по четворо-шесторо. Свака група добија картице за расправу (наставни лист 9.2). Свака картица садржи по једну предложену грађанску дужност.

Групе морају сортирати картице у три категорије, у зависности од тога да ли сматрају да предложена дужност на картици треба да се односи на:

1. СВЕ грађане;
2. НЕКЕ грађане; или
3. НИЈЕДНОГ грађанина.

Ученици презентују своје одлуке и објашњавају зашто су се одлучили за поједину категорију. Ученици се враћају у своје групе и добију велике листове папира и маркере. Групе добијају задатак да израде „повељу грађана“. Требало би да велики лист папира поделе у две колоне. У прву колону треба да напишу шта мисле да би сваки грађанин требало да очекује од своје државе (под насловом „ПРАВА“), а у другом, шта се очекује од грађана заузврат (под насловом „ОДГОВОРНОСТИ“). Затим уносе по пет или више најважнијих права, односно обавеза.

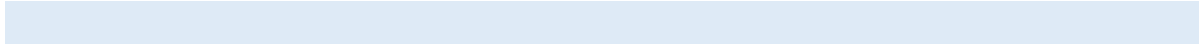
Када заврше, групе би требало да остатку разреда представе своје идеје и друговима дају прилику да им поставе питања о њиховом раду.

На крају, наставник треба да пита цело одељење:

- Да ли мислите да грађани у вашој земљи увек извршавају своје грађанске обавезе како би требало? Зашто да или зашто не?
- Шта мислите, шта би требало урадити како би се људи охрабрили да озбиљније схвате своје грађанске обавезе?

- Да ли мислите да би грађанима требало одузети нека права уколико не извршавају своје грађанске обавезе како би требало? Зашто да, или, зашто не?

За домаћи рад, ученици би требало да спроведу анкету у својој породици и међу пријатељима о томе шта мисле да би одговорности једног грађанина требало да буду. На почетку следећег часа, ученици презентују резултате анкете.

Лекција 4

Ђачки парламент

Како би требало управљати школама?

Васпитно-образовни циљеви часа	Ученици могу да дефинишу критеријуме по којима би требало управљати школом и улогу Ученичког парламента том процесу.
Задаци	Ученици разматрају како би требало да функционише њихов идеални Ђачки парламент.
Наставна средства	Упитник за сваког ученика (наставни лист 9.3), велики комад папира и фломастери за сваку групу од 4-6 ученика.
Методe	Презентације, индивидуални и рад у малим групама. Дискусија.

Додатне информације

И млади људи су грађани. Они имају право да кажу шта мисле о стварима које се тичу њих самих као и њихових заједница. Ово укључује и њихове школе. Механизми који дозвољавају ученицима да кажу шта мисле о управљању њиховом школом, не само да помажу младима да уживају ово право, већ и да науче нешто о демократским процесима. Међутим, који би то механизми могли бити – тема је за дебату. Неки људи мисле да је важно да свака школа има свој одвојени ђачки парламент, други кажу да то није неопходно, те да постоје други начини за давање шансе ученицима да допринесу управљању у својој школи.

Ток часа

Час би требало почети читањем домаћих задатака. У зависности од обима материјала и потребе за дискусијом, временски оквир ће можда морати да се прошири на још један час. Пошто постоје ограничења за ову опцију, наставник може да купи ученичке радове и писмено одговори на њих. Наставник би требало да се максимално посвети ученичким радовима.

Дакле, ученици презентују резултате анкета које показују шта њихове породице и пријатељи мисле о одговорностима једног грађанина. Ученици дискутују о својим резултатима.

Наставник уводи нову тему (школски парламент) указујући на ученичке материјале, те питајући ученике шта мисле о квалитету рада школског одбора или Ђачког парламента. Ако тренутно не постоји ниједан облик представљања ученика у школи, наставник би требало да пита ученике да ли таква пракса и искуство постоје у неким другим школама, и у ком облику.

Задатак ученика је да замисле идеалан Ученички парламент, то јест групу демократски изабраних ученика, који ће представљати интересе ученичког колектива. Ученици затим добијају упитник (наставни лист 9.3) који самостално попуњавају.

Наставник, затим, дели одељење у групе од 4-6 ученика. Ученици имају времена да упореде своје одговоре из упитника, и да поставе додатна питања. Након тога, свака група добија велики лист папира и неколико маркера. Задатак група је да осмисле статут идеалног Ђачког парламента. Наставник би требало да им објасни шта је то и да да неке примере параграфа или правила која би се могла наћи у статуту Ученичког парламента.

Када заврше, ученици презентују свој рад и разматрају покренута питања, на пример:

- Колику моћ би требало да имају ученици, а колику директор школе и наставници?

- Ко треба да има последњу реч у одлукама које се тичу управљања школом?
- Где су границе демократије у школи?

Напоследку, у школама где не постоји Ђачки парламент, ученици би требало да организују разредну презентацију за директора школе и, ако желе, да дају неке конкретне предлоге за свој Ђачки парламент.

За домаћи рад, ученици треба да спроведу анкету међу породицама и пријатељима постављајући питања:

- Да ли мислите да би свака школа требало да има Ученички парламент? Ако да, зашто, а ако не, зашто не?

Ученици би требало да презентују резултате анкете на почетку следећег часа.

Наставни лист 9.1

Краљевство Сикал

Сикал је држава смештена високо у планинама. Вековима је имала веома мало контакта с остатком света.

Иако је Сикал мало краљевство, у последње време привлачи много пажње. То је, углавном, због необичног начина на који је то друштво организовано.

За почетак, нико никада није гладан у Сикалу. Људи Сикала производе своју властиту храну и деле је свима којима је потребна. За сваку породицу је обезбеђена кућа без икакве надокнаде. Величина куће зависи од броја чланова у породици. Гориво за грејање и кување је бесплатно, као и услуге одржавања. Ако се неко разболи, доктор је увек доступан. Свако има бесплатне медицинске прегледе на сваких шест месеци, а медицински радници редовно посећују старе људе, породице с малом децом и све којима је потребна додатна нега.

У Сикалу су добре ствари у животу свима доступне. Свака породица добија књигу ваучера које сваке године мења за различите луксузне предмете, као што су парфеми, намештај или зачини. Ваучери се могу искористити одмах, или сачувати неко време за нешто посебно.

Како су људи у Сикалу били способни да организују овако нешто? Веома давно, Сикалом је владала краљевска породица. Садашњи владар је краљ Сик III. Он одлучује о броју потребних радника за сваку врсту посла, као што су узгој хране, градња кућа или медицинска заштита. Људи који обављају те послове се бирају у узрасту од пет година и шаљу се у посебне школе на обуку. Земљорадници се шаљу у пољопривредну школу, грађевинари у техничке школе, здравствени радници у медицинске школе, и тако даље. Сви остали, радно способни, запослени су код краља Сика, у једној од његових краљевских палата.

Најневероватнија ствар у Сикалу је да не постоји ствар као што је новац. Нико не треба да буде плаћен, јер сви већ имају све што им је потребно!

Можда ћете се запитати да ли се ико, икада, у Сикалу жалио на ово уређење. У ствари, то се веома ретко дешава. Ти малобројни су збринути у менталним установама. Напослетку, ко би се жалио на живот у друштву као што је ово, зар не?

Наставни лист 9.2
Картице за дискусију

Плаћати порез	Бити члан политичке странке
Борити се за одбрану своје земље	Гласати на изборима
Пријавити злочин полицији	Подржавати своју породицу
Поштовати закон	Помагати својим суседима
Проговорити у одбрану своје земље када је критикована	Нешто друго...?

Наставни лист 9.3

Упитник

У вашем идеалном Ученичком парламенту:

1. Колико би представника ученика требало да буде?
2. Како би се тачно бирали представници?
3. Колико би се често састајао Ученички парламент?
4. Где би заседао парламент?
5. На који начин би наставници или родитељи били укључени?
6. О којим питањима би Ученички парламент смео да расправља, а о којима не?
7. Које врсте одлука би Ученички парламент смео да доноси, а које не ?